

Audiosfera biurowców dziś i jutro

Według niepisanej reguły w Stanach Zjednoczonych za wieżowiec uznaje się budynek mieszkalny o wysokości przekraczającej 150 metrów. W innych rejonach świata taką samą nazwę otrzymują konstrukcje, które po prostu dominują nad otoczeniem. 21 lipca 2007 zasady uległy zmianie. Najwyższym wieżowcem ogłoszono mierzący 829 metrów wysokości całkowitej Burdż Chalifa, który tym samym zdeklasował chińskie Taipei 101 o równie 320 metrów. Nikt – zwłaszcza główny inwestor, przedsiębiorstwo Emaar – nie łudził się, że spośród 211 kondygnacji Chalify wszystkie będą miały charakter użytkowy. Spora część z 309 473 m² powierzchni służy jedynie jako podstawa dla wysmukłego dachu, który wedle pierwotnych planów mógł zostać rozebrany, w razie gdyby pojawiła się poważna konkurencja do tytułu najwyższego budynku Ziemi.

Współczesnym superwieżowcom, do których w każdej chwili można dobudować kolejne piętra, udało się dosłownie sięgnąć nieba. Budynki powstają szybko, a część z nich żyje własnym życiem – to biurowce, w których wnętrzach gromadzą się międzynarodowe zespoły pracownicze. W kwietniu 2018 roku konferencja „Smart Skyscrapers Summit” w dubajskim Roda Al Bustan zgromadziła 400 uczestników, z których większość rozważała samodzielność biurowca, czyli współczynnik na stałe wbudowanych technologii *smart*, zarządzających infrastrukturą samodzielnie lub z pomocą użytkowników wyposażonych w aplikacje. Pracom nad usprawnieniem i uprzyjemnieniem aktywności podejmowanych we wnętrzach biurowców przyświecają zarówno efektywność, jak i cele wizerunkowe.

Jedną z najczęściej stosowanych w filmach i serialach metafor poczucia absurdu – albo, mówiąc wprost, depresji – jest niekończąca się podróż windą przy akompaniamencie zbyt wesołej czy mdłej muzyki. Od hangarów, gdzie w takt muzaka składa się na taśmie części samochodów, biurowce przejęły stereotyp świątyni fordyzmu, przestrzeni, w której wszystko podporządkowane jest bezdusznej i machinalnej pracy. W wyobraźni społecznej wieżowiec i jego fauna – korposzczury, prezesi, panowie i panie kanapki, zdziwaczali emeryci w ochronie garaży – funkcjonują jako ekosystem całkowitego skupienia, do którego muzyka, dźwięk, hałas i cisza (cisza prawdziwa, w której można odetchnąć) nie mają przystępu poza swoimi wynaturzonymi odmianami.

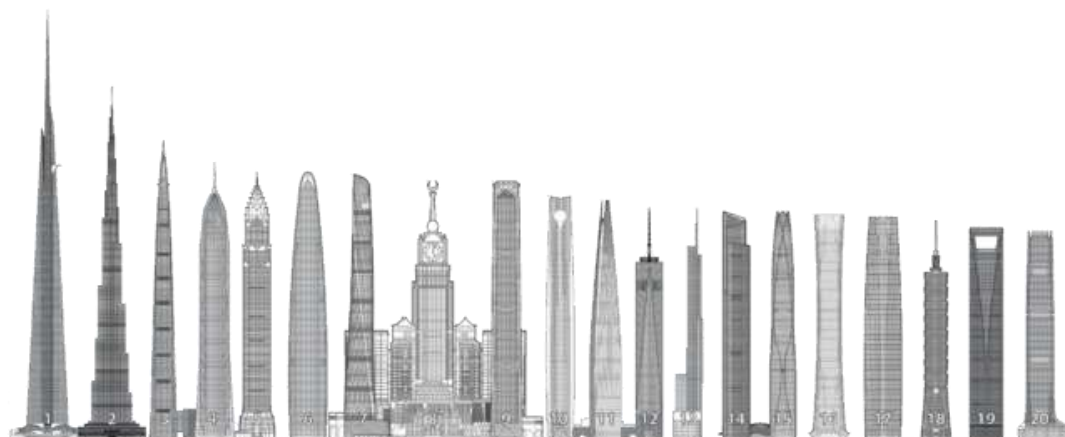
Le Corbusier planował budować mieszkania o ścianach tak cienkich, że jeden miłośnik Beethovena na blok edukowałby muzycznie co najmniej 20–30 lokatorów. Nie mniej utopijny jest projekt porośniętych roślinnością mostów i platform, które łączyłyby wieżowce, umożliwiając ich rezydentom całkowitą rezygnację ze schodzenia w dół, do reszty świata. Wytworzona w takim środowisku audiosfera nie musiałaby być w stu procentach syntetyczna, tak jak pejzaż dźwiękowy dzisiaj, tu i teraz, stawianych biurowców nie składa się wyłącznie z dronu sprzętów, instalacji elektrycznej i ludzi.

W ramach zajęć spróbujemy naśladować twórców Burdż Chalify. Założymy, że wierzchołek każdego budynku jest tylko umowny i że do każdego można coś dobudować. Tym czymś będą dźwięki, a ściślej mówiąc, trzy zespoły nagrań. Na pierwszyłoży się audiosfera rzeczywiście zastana w wybranym budynku (praca konstrukcji, ludzie, muzyka, życie – codzienność). Sednem drugiego będzie spekulacja na temat zmian (pozytywnych i negatywnych), jakie warto albo należałoby wprowadzić. Je również nagramy, korzystając z dźwięków otoczenia, które kojarzą się pozytywnie, może nawet z Domem. Trzecia będzie już czystą fantazją, a dźwięki będzie można pobierać na przykład z filmów, nie tylko tych w duchu *Blade Runnera* czy *Metropolis*.

Choć każda z nich będzie mogła funkcjonować samodzielnie, po pewnym czasie nałożymy na siebie te wersje – dwie albo nawet trzy na raz, by przekonać się, czy nasze wyobrażenia dźwiękowe korespondują z rzeczywistością, poszerzają ją czy może wykluczają. Poza praktycznym działaniem (field recording, badania terenowe) uczestnicy kursu zapoznają się z podbudową teoretyczną (elementy ekologii dźwięku, *sound criticism*, teoria aktora-sieci Bruno Latoura) i wybranymi przykładami sztuki dziejącej się na przecięciu soundscape’u, jego rejestracji i architektury (nagrania *Sounds Building in the Fading Light* wykonywane przez Stevena Vitiello na 91. piętrze World Trade Center na przestrzeni pięciu lat), performanse i archiwa dźwiękowe („Sonic Memorial Project”). Posłuchamy też muzyki, zwłaszcza *Disintegration Loops* Williama Basinskiego, które w formie instalacji włączono do wystawy stałej 9/11 Memorial Museum.

Michel de Certeau, jeden z prekursorów antropologii codzienności, niczego nie usłyszał, patrząc na miasto ze szczytu wieżowca, a jeśli nawet, to nie poczynił o dźwięku żadnej wzmianki.

Pójdziemy w odwrotnym kierunku.

Plan zajęć / Metodologia

Wprowadzenie – dizajn spekulatywny

(11 stycznia 2018)

Wykład wprowadzający / zajęcia organizacyjne

Sound i soundscape studies

(18 stycznia 2018)

Ćwiczenia przybliżające zakres oraz tradycje *sound studies* w Polsce i na świecie na podstawie artykułu Tomasa Misiaka *Wprowadzenie do tradycji badań dźwiękowych w Polsce* („Przegląd Kulturoznawczy” 2017, nr 3) oraz słowa wstępnego do *The Sound Studies Reader* pod red. J. Sterne’a (Routledge, 2012).

Sound criticism – nagrania terenowe Francisco López i Marcina Dymitera

(25 stycznia 2019)

Prezentacja technik i filozofii tworzenia nagrań terenowych oraz refleksja nad sytuacją, w jakiej stawiają one słuchacza. Po co właściwie dokonywać field recordingu? Jakie potrzeby emocjonalne/psychologiczne zaspokajają ich sporządzanie i odsłuch? Dlaczego popularność nagrywania terenowe – poza oczywistym czynnikiem, jakim jest rozwój technologii nagrywania – wzrasta właśnie dziś?

Sounds Building in the Fading vs. Disintegration Loops

(1 lutego 2019)

Praca Stevena Vitiello, sytuując się na przecięciu field recordingu, sound artu i dokumentalistyki, pozwala zastanowić się nad fenomenem wielozmysłowego udziału w świecie. Na podstawie artykułu Lindsay Balfour *Traumatic Ruins and The Archeology of Sound: William Basinski’s „The Disintegration Loops”* („Journal of Sonic Studies”, issue 16: *Materials of Sound*) omówimy najważniejszą pozycję w dorobku Williama Basinskiego oraz jej potencjał jako eseju poświęconego przepracowaniu traumy.

Wyprawa do wieżowca. Zajęcia w terenie

(8 lutego 2019)

Soundwalk, czyli nagrywanie dźwięków otoczenia – ożywionych i nieożywionych aktorów pejzażu dźwiękowego wybranego wieżowca. Wyznaczenie soundmarków – najbardziej charakterystycznych, węzłowych punktów odwiedzanego *soundscape’u*. Przed wyprawą zapoznamy się przy kawie z teorią aktora-sieci Bruno Latoura.

Odsłuch, omówienie nagrań z terenu biurowca i warsztaty z obróbki dźwięku

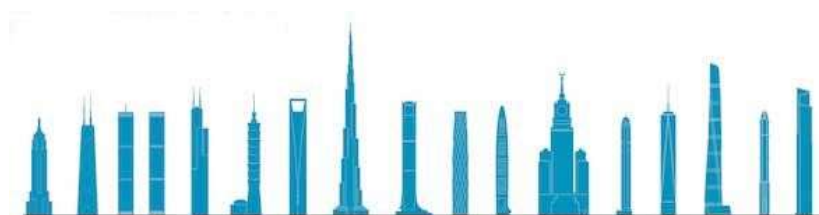
(8 lutego 2019)

Wstępna selekcja materiału dźwiękowego, który uczestnicy kursu zgromadzili podczas wizyty w wieżowcu. Ćwiczenia są treningiem w omawianiu doznań dźwiękowych, praktycznym wykorzystaniem wiedzy o multisensorycznym uczestnictwie w kulturze. Podstawy obróbki dźwięku.

Zajęcia podsumowujące

(15 lutego 2019)

Prezentacja nagrań przygotowanych przez studentów, ostatnie poprawki aranżacyjne, redakcja i korekta tekstów towarzyszących nagraniom.

Cele

- ✓ Prezentacja nowej dyscypliny nauk humanistycznych – *sound studies*
- ✓ Omówienie trendów posthumanistycznych we współczesnych naukach o człowieku
- ✓ Zapoznanie studentów z teorią i praktyką nagrywania terenowego oraz podstawowymi technikami obróbki dźwięku
- ✓ Wykształcenie postawy aktywnego słuchania oraz podstaw interpretacji krajobrazu dźwiękowego
- ✓ Zainicjowanie dyskusji na temat dźwięku jako czynnika kształtującego tożsamość człowieka
- ✓ Wzbogacenie warsztatu studentów o wiedzę i kompetencje z zakresu badań dźwiękowych

Propozycje i wymagania

- Terminarz zajęć:
 - ✓ 11, 18 i 25 stycznia 2019
 - ✓ 1, 8 i 15 lutego 2019
- Zajęcia w standardowym wymiarze 90 minut każde.
- Do spotkania 5. należy doliczyć czas na dojazd we własnym zakresie każdego ze studentów.
- Zależnie od planu zajęć osób uczestniczących w kursie spotkania 5. i 6. powinny odbyć się tego samego dnia – istotne jest omówienie zebranego materiału „na gorąco”.
- Materiały na zajęcia – teksty, nagrania – zostaną w całości udostępnione przez prowadzącego za pomocą któregoś z darmowych i ogólnodostępnych archiwów: Dropbox, Dysk Google, Mega.nz *etc.*
- Mile widziane posiadanie własnego sprzętu audio: dyktafonów, rekorderów, słuchawek, nie jest to jednak obligatoryjne – w razie konieczności wystarczą aplikacje zbierające dźwięk na smartfony.
- Na zajęciach warsztatowych niezbędne będzie posiadanie własnego laptopa – w razie konieczności jednego na parę studentów.
- Niezbędna jest bierna znajomość języka angielskiego, która umożliwi czytanie ze zrozumieniem tekstów w tym języku.

Prowadzący: **Filip Szałasek** (1986) Literaturoznawca, krytyk muzyczny. O dźwięku i muzyce pisał między innymi w „M/I”, „Opcjach”, „Masce”, „Glissando”, „Blizie”, „Fragile”, dla Instytutu Pejzażu Dźwiękowego i festiwalu Sacrum Profanum. Współpracuje z „Schulz/Forum” i „Czasem Kultury”. Od 2007 roku prowadzi bloga Fight!Suzan o płytach oraz publicystyce muzycznej. Autor książek „Jak pisać o muzyce” (2015) i „Nagrania terenowe” (2018).

